

Die geistige Schabbat-Ruhe

Wie verhindern wir, den Schabbat „an der Börse“ verbringen zu müssen?

Tilmadna Jom Ijun 22. September 2019 – Schiur von Rabbiner Arie Folger

Quelle 1: Semiroth von Schabbat

<p>Wie angenehm ist deine Ruhe, du Schabbat-Königin, daher eilen wir dir entgegen, komm, gekrönte Braut. Festlich gekleidet, um das Licht mit Segensspruch zu entzünden, alle Arbeiten sind vollendet, denn „Keine Werke sollt Ihr verrichten“.</p>	<p>מה ידידות מנוחתך, את שבת המלכה בכך נרוץ לקראתך, בואי כלה נסוכה לבוש בגדי חמודות, להדליק נר בברכה ותכל כל העבודות, לא תעשו מלאכה</p>
<p>Sich mit Köstlichem zu erquicken, mit allerart Geflügel und Fisch. ... Deine Geschäfte sind untersagt, auch Rechnungen zu machen, doch Gedanken sind erlaubt, auch Töchter zu verloben, mit Kindern lernen lesen, Psalmen zu unterrichten, die köstliche Lehre zu studieren, an allen Orten, hier und dort.</p>	<p>להתענג בתענוגים ברבירים ושלי ודגים ... חפציד בו אסורים, וגם לחשוב חשבונות הרהורים מתרים, וישדד הבנות ותינוק ללמדו ספר, למנצח בנגינות ולהגות באמרי שפר, בכל פנות ומחנות</p>
<p>Sich mit Köstlichem zu erquicken, mit allerart Geflügel und Fisch.</p>	<p>להתענג בתענוגים ברבירים ושלי ודגים</p>

Quelle 2: Woher kommt der Ausdruck אסורים חפציד? Erstens: Babylonischer Talmud Schabbat 150a

<p>Ferner sagte Rabba b. Bar Hana im Namen R. Jobanans: Was ist der Grund des Rabbi Jehoschua b. Qorcha? Es heißt (Jesaja 58:13): „deinen Geschäften nachzugehen und Gespräche zu führen“; das [geschäftliche] Sprechen ist verboten, das Denken ist erlaubt. ... Ist denn das Sprechen verboten? Raw Chisda und Rav Hamnuna sagten ja beide, dass man am Sabbath Kalkulationen zu g“tt-gefälligen Zwecken aufstellen dürfe? Auch sagte R. Eleazar, man dürfe am Schabbat Gaben für die Armen festsetzen. Auch sagte B. Ja‘aqow bar Idi im Namen Rabbi Jobanans, man dürfe sich am Schabbat mit der Lebensrettung und Gemeindeinteressen befassen. Ferner darf man Bethäuser besuchen, um für öffentliche Angelegenheiten Sorge zu tragen. Auch sagte Raw Schemuël bar Nachmani im Namen Rabbi Jonathans, man dürfe am Schabbat Theater, Zirkusse und Basiliken besuchen, um für öffentliche Interessen zu sorgen. Und in der Schule Menasches wurde gelehrt, man dürfe sich am Schabbat um ein Mädchen bemühen, es zu verloben, ebenso um einen Knaben, ihm das Lesen und ein Handwerk zu lehren. Die Schrift sagt: „deinen Geschäften nachzugehen und Gespräche zu führen“; <i>deine Geschäfte</i> sind verboten, g“ttliche Geschäfte sind erlaubt.</p>	<p>אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מ"ט דרבי הושע בן קרחה? דכתיב (ישעיהו נח, יג) ממצוא חפצד ודבר דבר - דיבור אסור, הרהור מותר ... ודיבור מי אסיר, והא רב חסדא ורב המנונא דאמרי פרוניהו חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת ואמר רבי אלעזר פוסקים צדקה לעניים בשבת ואמר רב יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן מפקחין פיקוח נפש ופיקוח רבים בשבת והולכין לבתי כנסיות לפקח על עסקי רבים בשבת ואמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן הולכין לטרטאות ולקרקסאות ולבסילקאות לפקח על עסקי רבים בשבת ותנא דבי מנשה משדכין על התינוקות ליארס בשבת ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות! אמר קרא ממצוא חפצד ודבר דבר - חפצד אסורים חפצי שמים מותרין.</p>
---	--

Quelle 3: Raschi ad loc.

טרטייאאות וקרקסאות ובסילקאות - מיני פלטין הן ששם נאספו לבית הוועד:
ללמדו אומנות - דהא נמי מצוה היא דכל שאינו מלמדו אומנות מלמדו לסטות ומצוה ילפינן מקרא
בקדושין בהאשה ניקנית (ד' ל:):

Quelle 4: Jesaja 58:13

Wenn du am Sabbat deinen Fuß zurückhältst, dass du nicht tust, was dich gelüftet an meinem heiligen Tage; wenn du den Sabbat deine Lust nennst und den heiligen Tag des Ewigen ehrenwert; wenn du ihn ehrst, also dass du nicht deine Wege gehst und nicht dein Vergnügen suchst, noch eitle Worte redest; alsdann wirst du an dem Ewigen deine Lust haben; und ich will dich über die Höhen des Landes führen und dich speisen mit dem Erbe deines Vaters Jakob! Ja, der Mund des Ewigen hat es verheißen.

אם תשיב משבת רגלך, עשות
חפצך ביום קדשי; וקראת לשבת
ענג, לקדוש ה' מְכַבֵּד, וכבדתו
מעשות דרכיך, ממצוא חפצך
ודבר דבר: אז, תתענג על ה',
והרפיתך, על במותי (בְּמִתִּי)
אָרְץ; והאכלתיך, נחלת יַעֲקֹב
אָבִיךָ - כִּי פִי ה', דָּבָר:

Quelle 5: Bejt Jossef Orach Chaim 306

ו) וחפצי שמים שרי כגון חשבונות של מצוה וכו'. ... וכתב הרב המגיד בפרק כ"ד (ה"ה) שלא הותר שבות בשביל עסקי רבים לא אמירה לגוי ולא שבות אחר לבד הפקוח והתעסקות בדברים בלא מלאכה שאסור בצרכי יחיד משום ודבר דבר (ישעיה נח יג) זה לבדו הותר לדבר מצוה או לצורך רבים עכ"ל: ועל פסיקת צדקה לעניים בשבת תמה הר"ן בפרק שואל (סד. ד"ה פוסקין) דהא תנן (ביצה לו:): אין מקדישין ומצאתי בשם רבינו חננאל שלא אסרו אלא להקדיש כלי ידוע משום דמחזי כמקח וממכר אבל לא אסרו לחייב עצמו בדיבורו לגבוה ... עכ"ל. ... והכלבו כתב בסימן נ"ח (יח ע"ד) בשם גאון אחד דדוקא הקדש מזבח או דבדק הבית אסור שיוצא מרשותו לרשות גבוה ודומה למקח וממכר אבל עכשיו שנודרין להקדשות ספר תורה או עטרה או שמן למאור וכיוצא בהם מותר לפי שעדיין אין מיחדין שם דבר שיוצא מרשותן ואינו דומה למקח וממכר עד כאן וזה כדברי רבינו חננאל שכתבתי בסמוך:

Quelle 6: Beur Halacha ebd.

ומשמע שם ברש"י ד"ה מוכח דכשעומד ומסתכל על ענין שדהו הוא בכלל מוכחא מילתא

Quelle 7: Mischna Werura ebd.

(כז) ולפסוק צדקה - לעניים או לבהכ"נ. ולנדב איזה חפץ על בהכ"נ ג"כ נוהגין העולם להקל ואע"ג דאמרין אין מעריכין [היינו לומר ערך פלוני עלי] ואין מקדישין בשבת וכדאיתא לקמן בסימן של"ט היינו דוקא הקדש מזבח או לבדק הבית אבל הקדשות דידן מותר דאין שם הקדש עליהן אלא חולין הן ומ"מ לכתחלה נכון ליזהר כשמקדיש איזה חפץ ידוע בשבת כגון ס"ת או עטרה לס"ת שיקדישנו בפיו מע"ש אפילו בינו לבין עצמו ואז אפילו מביאו בשבת לבהכ"נ אינו אלא מפרסם ההקדש שהקדיש מע"ש. ולפסוק מעות לצדקה ולא חפץ ידוע מותר אפילו לכתחלה בשבת לכו"ע דהטעם דאסור להקדיש הוא משום דהוי כמקח וממכר שמוציא החפץ מרשותו לרשות אחר וזה אין שייך במעות וה"ה כשאינו מיחד החפץ בשבת רק שאומר סתם אני מנדר ס"ת אף שיש לו בביתו מותר לכו"ע דהא עדיין לא יצאה מרשותו שלא ייחד דוקא לזו:

Quelle 8: Schaarej Teschuwa ebd.

הרהור בעסקיו כו'. עיין שאלת יעב"ץ סי' קס"ב שהרהור מתוך הכתב אסור, וכן קריאת גזעטין שיש בהם ידיעה ממשא ומתן וכן ללכת במקום הנתוח למלאות ידו בחכמת הרפואה אסור בשבת ע"ש: